

Răspunderea furnizorilor de servicii ale societății informaționale în România

Drd. Mihaela GIURANIUC (TUDORACHE)¹

Rezumat

Scopul urmărit de prezenta lucrare este de a analiza legislația, doctrina și jurisprudența privind răspunderea furnizorilor de servicii ale societății informaționale din România și de a contribui la stadiul actual al cunoașterii în materie. Obiectivele urmărite de autor sunt: identificarea particularităților de implementare în dreptul românesc a Directivei Comerțului Electronic; identificarea problemelor care ar putea apărea la interpretarea legislației românești; elaborarea de propuneri de lege ferenda. În dreptul românesc, regula este răspunderea furnizorilor de servicii ale societății informaționale. Limitarea răspunderii se aplică numai pentru anumite activități desfășurate de prestatorii de servicii, definite limitativ de art. 12-15 din Legea nr. 362/2002, cum ar fi: intermediere prin simpla transmitere, stocare temporară de informații, stocare permanentă de informații, oferirea de instrumente de căutare a informației și legături cu alte pagini de web. Legea română nu oferă posibilitatea obligării unui furnizor de servicii să monitorizeze, fie și în cazuri particulare, informațiile pe care le transmite sau stochează sau obligația de a căuta activ fapte și circumstanțe. Notificarea și procedura de înlăturare a conținutului nu sunt obligații legale în legea română. Legea română se aplică numai furnizorilor de servicii stabiliți în România.

Cuvinte-cheie: furnizor de servicii ale societății informaționale, intermediere prin simpla transmitere, stocare temporară de informații, stocare permanentă de informații, instrumente de căutare a informației, legături cu alte pagini web.

Clasificare JEL: K33, K42

I. Introducere

Internetul este una dintre cele mai vibrante platforme pentru dezvoltarea comunicării pe care a văzut-o omenirea de când presa lui Gutenberg a revoluționat știința tiparului.

Limitarea răspunderii intermediarilor de servicii de internet este necesară atât din punct de vedere al inovației și investițiilor în tehnologia de internet, cât și pentru protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor, inclusiv dreptul la viață privată și la libertatea de exprimare².

¹ Mihaela Giuraniuc (Tudorache), avocat în Baroul București, mihaela@tudorache.net

² Electronic Frontier Foundation, *Submission of the Electronic Frontier Foundation on the Consultation on the EU E-Commerce Directive (2000/31/EC)*, disponibil la

Problematika limitării răspunderii intermediarilor de servicii de internet a fost una dintre primele probleme cu care s-au confruntat actorii din mediul virtual.

La sfârșitul anilor '90, în Statele Unite ale Americii au fost legiferate două regimuri juridice care reglementează „pe verticală” (pe materii) condițiile de exonerare a răspunderii intermediarilor de servicii de internet:

- În 1996, Communications Decency Act (CDA) – secțiunea 230 (c)³ care reglementează exonerarea de răspundere în orice materie, cu excepția proprietății intelectuale, dacă conținutul este furnizat de altcineva decât intermediarul de servicii de internet;

- În 1998, Digital Millennium Copyright Act (DMCA) – titlul 512⁴ care reglementează exonerarea de răspundere în materia drepturilor de autor, dar numai în anumite condiții⁵.

Cele mai reprezentative cazuri cu care s-au confruntat instanțele din Statele Unite ale Americii, având ca obiect angajarea răspunderii intermediarilor de servicii de internet, au fost: *Zeran vs. American Online Inc.*⁶, *Cubby Inc. vs. CompuServe*⁷, *Religious Technology Center vs. Netcom*⁸.

La nivelul Uniunii Europene, răspunderea intermediarilor de servicii de internet este reglementată „pe orizontală” (pentru toate materiile cu excepția jocurilor online, a vieții private și a datelor personale) prin Directiva 2000/31/EC privind unele aspecte legale ale serviciilor societății informaționale, și în special comerțul electronic, pe piața internă, adoptată la 8 iunie 2000⁹ (Directiva Comerțului Electronic).

<http://www.eff.org/files/filenode/international/EFFEUeCommerceDirectiveConsultationResponse.pdf>. Data ultimei accesări: 03.11.2011.

³ U.S. Congress, *Communications Decency Act*, 1996; disponibil la: <http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/cda/cda-final.html>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

⁴ U.S. Copyright Office, *The Digital Millennium Copyright Act of 1998*; disponibil la: <http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

⁵ Lilian Efwards, *Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the Field of Copyright and Related Rights*; disponibil la: http://www.wipo.int/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf, p. 7; data ultimei accesări: 03.11.2011.

⁶ Decision No. 97-1523 from 21.11.1997, United State Court of Appeals for the Fourth Circuit, disponibil la: <http://www.techlawjournal.com/courts/zeran/71112opn.htm>; data ultimei accesării: 03.11.2011.

⁷ Decision no. 776 F.Supp. 135 from 29.10.1991, United States District Court S.D. New York, disponibil la: <http://www.bitlaw.com/source/cases/copyright/cubby.html>; data ultimei accesării: 03.11.2011.

⁸ Decision no. 907 F.Supp. 1361 from 21.11.1995, United States District Judge; disponibil la: http://www.law.cornell.edu/copyright/cases/907_FSupp_1361.htm; data ultimei accesării: 03.11.2011.

⁹ *Directiva 2000/31/EC privind unele aspecte legale ale serviciilor societății informaționale, și în special comerțul electronic, pe piața internă*, Jurnalul Oficial al Comunității Europene, L 178 din 17.7.2000, p. 257-272; disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:en:NOT>.

II. Cadrul de reglementare a răspunderii furnizorilor de servicii ale societății informaționale în dreptul românesc

În România, răspunderea civilă, în general, este reglementată de Capitolul IV din Noul Cod Civil al României¹⁰ care constituie norma de drept comun în materia răspunderii civile.

De la aceste norme de drept comun, prin legi speciale, legiuitorul român poate stabili regimuri speciale și derogatorii, în anumite materii specifice, care au prioritate la aplicare față de norma de drept comun, norma de drept comun rămânând aplicabilă numai unde legea specială nu dispune.

Regimul juridic al răspunderii civile a furnizorilor de servicii ale societății informaționale a fost reglementat prin Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic¹¹ („Legea română privind comerțul electronic”) la art. 11-15 care constituie norma specială.

Legea română privind comerțul electronic transpune în dreptul intern românesc Directiva Comerțului Electronic.

La transpunerea Directivei Comerțului Electronic în dreptul intern, legiuitorul român a tradus Capitolul „Răspunderea furnizorilor intermediari de servicii” (“Liability of intermediary service providers”) cu Capitolul „Răspunderea furnizorilor de servicii”.

În *opinia noastră*, această traducere eronată creează o incertitudine juridică în stabilirea persoanei care se califică pentru a beneficia de exonerarea legală de răspundere, având în vedere că Legea română a comerțului electronic definește noțiunea de „furnizor de servicii” ca fiind orice persoană fizică sau juridică care pune la dispoziție unui număr determinat sau nedeterminat de persoane un serviciu al societății informaționale și nu care intermediază un serviciu al societății informaționale.

III. Regimul juridic al răspunderii furnizorilor de servicii ale societății informaționale în România

În dreptul românesc, orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

Cel care, având *discernământ*, *încalcă* această îndatorire răspunde de toate *prejudiciile cauzate*, fiind obligat să le repare integral (art. 1.349 alin 1 și 2 din Noul Cod Civil al României).

¹⁰ *Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil*, republicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 15/07/2011, Partea I și pusă în aplicare prin Legea nr. 71/20011 publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 10/06/2011 și Regulamentul nr. 15/2011 publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 694 din 30/09/2011.

¹¹ *Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic*, republicată în Monitorul Oficial nr. 959 din 29/11/2006, Partea I.

Așa cum se desprinde din cele anterior expuse, condițiile generale pentru angajarea răspunderii civile delictuale în dreptul românesc sunt: existența unei fapte ilicite, existența unui prejudiciu, existența unui raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și existența vinovăției¹².

În domeniul răspunderii furnizorilor de servicii, Legea română a comerțului electronic consacră ca *principiu general răspunderea furnizorilor de servicii pentru informația furnizată de ei înșiși sau pe seama lor (art. 11 alin (2) din Legea nr. 365/2002)*.

Răspunderea furnizorilor de servicii poate fi angajată în orice domeniu, inclusiv în domeniul drepturilor de autor, a dreptului proprietății industriale, pornografie, atingeri aduse drepturilor omului etc.

De la principiul general al răspunderii furnizorilor de servicii, Legea română a comerțului electronic a consacrat o serie de *excepții* (exonerări legale de răspundere) prevăzute de art. 12-15, când furnizorii de servicii nu răspund pentru informația transmisă, stocată sau la care facilitează accesul.

Enumerarea exonerărilor de răspundere este expresă și limitativ prevăzută de lege. La fel ca și în Directiva Comerțului Electronic, Legea română a comerțului electronic stabilește condițiile speciale de exonerare de răspundere pentru furnizorii de servicii în raport de funcțiile pe care aceștia le îndeplinesc.

Prima excepție este cea a exonerării de răspundere a furnizorilor de servicii ale societății informaționale, care acționează ca intermediari prin simpla transmitere („Mere Conduit”), reglementată de art. 12 din Legea română a comerțului electronic.

Conform acestui articol, dacă un serviciu al societății informaționale constă în transmiterea într-o rețea de comunicații a informației furnizate de un destinatar al serviciului respectiv sau în asigurarea accesului la o rețea de comunicații, furnizorul aceluși serviciu nu răspunde pentru informația transmisă dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) transmiterea *nu a fost inițiată* de furnizorul de servicii;
- b) *alegerea persoanei* care recepționează informația transmisă nu a aparținut furnizorului de servicii;
- c) *conținutul informației transmise nu a fost influențat* în niciun fel de către furnizorul de servicii, în sensul că nu i se poate atribui nici selecția și nici o eventuală modificare a acestei informații.

Transmiterea informației și asigurarea accesului, menționate mai sus, includ și stocarea automată, intermediară și temporară a informației transmise, în măsura în care această operație are loc exclusiv în scopul ca informația respectivă să tranziteze rețeaua de comunicații și cu condiția ca informația să nu fie stocată pentru o perioadă care depășește în mod nejustificat durata necesară transmiterii ei.

Dispozițiile art. 12 din Legea română a comerțului electronic reproduc aproape identic dispozițiile art. 12 alin (1) și (2) din Directiva Comerțului Electronic.

¹² Constantin, Stătescu, Corneliu, Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura All, 1997, București, p. 138.

În acest caz de exonerare de răspundere, furnizorul de servicii trebuie să aibă un *rol eminentemente pasiv*, fiind doar un canal de transmitere a informației pentru terți, situație în care el nu va putea fi ținut responsabil nici în mod direct și nici în solidar.

Condiția ca „furnizorul de servicii să nu fi inițiat transmiterea” este îndeplinită dacă furnizorul nu are decizia de a efectua transmiterea. Dacă furnizorul doar execută automat inițierea unei transmiteri la cererea receptorului serviciilor sale condiția este îndeplinită.

Condiția ca „alegerea persoanei care recepționează informația transmisă să nu aparțină furnizorului de servicii” este îndeplinită dacă furnizorul selectează receptorii ca un răspuns automat la solicitarea persoanei care a inițiat transmiterea.

Activitățile de stocare reglementate la acest articol nu includ copiile realizate de furnizorul de servicii cu scopul de a pune informațiile la dispozițiile unor utilizatori subsecvenți, acestea fiind reglementate de art. 13.

Termenul de „stocare automată” se referă la acțiuni de stocare care au loc prin intermediul operațiunilor obișnuite ale tehnologiei.

Termenul de „stocare intermediară” se referă la faptul că stocarea informației are loc în cursul transmiterii.

În jurisprudența românească nu se cunosc cauze în care instanțele române au fost chemate să interpreteze și să aplice dispozițiile art. 12.

Asociația Industriei Muzicale din România care reprezintă titularii de drepturi conexe dreptului de autor asupra înregistrărilor muzicale a preferat să acționeze direct împotriva utilizatorilor care puneau la dispoziție muzică în mod ilegal în cadrul rețelelor peer-to-peer¹³.

În schimb, în luna iunie 2007, în cauza SABAM vs. TISCALI (SCARLET)¹⁴, prima instanță din Brussels chemată să interpreteze și să aplice dispozițiile din norma internă de transpunere a art. 12 din Directiva Comerțului Electronic:

- a obligat furnizorul de servicii de Internet-Scarlet să înceteze orice acțiune de încălcare a drepturilor de autor prin blocarea primirii și trimiterii de către utilizatorii săi, care utilizau un program de calculator „peer - to - peer”, a fișierelor electronice care conțin opere muzicale din repertoriul SABAM (organism de gestiune colectivă a operelor muzicale din Belgia), sub sancțiunea unor daune de 2.500 euro pe zi în cazul în care Scarlet nu respectă sentința în termen de 6 luni de la comunicare,
- a obligat Scarlet să comunice în scris către SABAM, în termen de 6 luni de la comunicarea sentinței, care dintre cele 11 măsuri tehnice descrise în raportul de expertiză o va aplica pentru a preveni descărcarea ilegală de fișierelor

¹³ Asociația Industriei Muzicale din România, *AIMR a strâns probe împotriva a 40 de internați utilizatori de DC++*, Disponibil la: http://www.aimr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=91%3Ain-iunie-2010-aimr-a-strans-probe-impotriva-a-40-de-internauti-utilizatori-de-dc&catid=46%3Acomunicate-de-presa&Itemid=69&lang=ro; data ultimei accesări: 03.11.2011

¹⁴ Decision no. 04/8975/A of 29 June 2007, District Court of Brussels; disponibil la <http://www.cardozoelj.net/issues/08/case001.pdf>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

electronice care conțin opere muzicale din repertoriul SABAM.

Aceasta este prima decizie de acest fel pronunțată în Europa.

SCARLET a făcut apel, iar instanța de apel a sesizat Curtea Europeană de Justiție cu următoarele două întrebări preliminare:

1. În baza Directivelor 2001/29 și 2004/48 coroborate cu Directivele 95/46, 2000/31 și 2002/58, construite în particular în lumina articolelor 8 și 10 din Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, este permis Statelor Membre să autorizeze instanțele naționale, sesizate cu judecarea fondului, și pe baza dispozițiilor statutare care prevăd că: „Ele (instanțele naționale) pot de asemenea dispune măsuri obligatorii împotriva intermediarilor a căror servicii sunt utilizate de către terți pentru a încălca drepturile de autor sau drepturile conexe”, să oblige un furnizor de servicii de internet (ISP) să introducă, pentru toți clienții săi, *in abstracto* și ca o măsură preventivă, pe cheltuiala exclusivă a ISP și pe o durată nelimitată, a unui sistem de filtrare a comunicărilor electronice, atât la intrare, cât și la ieșire, care trec prin serviciile sale, în particular cele care implică utilizarea unui program de calculator peer-to-peer, pentru identificarea în rețeaua sa a partajării fișierelor electronice conținând opere muzicale, cinematografice sau audio-vizuale asupra cărora reclamantul pretinde că deține drepturile și, în consecință, blocarea transferului unor astfel de fișiere, fie în momentul în care sunt cerute, fie în momentul în care sunt trimise?

2. Dacă răspunsul la prima întrebare este afirmativ, atunci pot aceste directive să ceară unor instanțe naționale, chemate să dea o soluție cererilor pentru obligarea intermediarilor a căror servicii sunt utilizate de către terțe părți pentru încălcarea drepturilor de autor, să aplice principiul proporționalității când decid asupra efectului eficient și disuasiv al unor astfel de măsuri solicitate?¹⁵

Răspunsul Curții Europene de Justiție va oferi interpretarea de urmat la nivelul Uniunii Europene în cazul răspunderii furnizorilor de servicii de internet pentru activitatea ilegală desfășurată de utilizatorii săi.

Până în prezent, Curtea Europeană de Justiție nu a răspuns la cele două întrebări preliminare.

În opinia noastră, în cazul în care interpretarea Curții Europene de Justiție va fi favorabilă deciziei luate de prima instanță din Brussels, atunci impactul va fi unul la nivel european, iar toți furnizorii de servicii din Europa ar trebui să impună măsuri tehnice de filtrare a conținutului purtător de drepturi de autor pentru a preîntâmpina obligarea lor în instanță la astfel de măsuri.

A doua excepție este cea a exonerării de răspundere a furnizorilor de servicii ale societății informaționale care stochează temporar informații, stocarea-caching („Caching”) reglementată de art. 13 din Legea română a comerțului electronic.

¹⁵ Reference for a preliminary ruling from the Cour d'appel de Bruxelles (Belgium) lodged on 5 February 2010 – Scarlet Extended SA v Societe Belge des auteurs, compositeurs et editeurs (SABAM), Official Journal of the European Union 113/20, 1.5.2010.

Conform acestuia, dacă un serviciu al societății informaționale constă în transmiterea într-o rețea de comunicații a informației furnizate de un destinatar al serviciului respectiv, furnizorul acelui serviciu nu răspunde pentru stocarea automată, intermediară și temporară a informației transmise, în măsura în care această operație are loc exclusiv în scopul de a face mai eficientă transmiterea informației către alți destinatari, la cererea acestora, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) furnizorul de servicii nu aduce modificări informației transmise;
- b) furnizorul de servicii îndeplinește condițiile legale privind accesul la informația respectivă;
- c) furnizorul de servicii respectă regulile sau uzanțele referitoare la actualizarea informației, astfel cum acestea sunt larg recunoscute și aplicate în industrie;
- d) furnizorul de servicii nu împiedică utilizarea legală de către orice persoană a tehnologiilor larg recunoscute și aplicate în industrie, în vederea obținerii de date despre natura sau utilizarea informației;
- e) furnizorul de servicii acționează rapid în vederea eliminării informației pe care a stocat-o sau în vederea blocării accesului la aceasta, din momentul în care a cunoscut efectiv faptul că informația transmisă inițial a fost eliminată din rețeaua de comunicații ori că accesul la ea a fost blocat sau faptul că eliminarea ori blocarea accesului a avut loc prin efectul deciziei unei autorități publice.

Aceste dispoziții reproduc aproape identic dispozițiile art. 13 alin (1) din Directiva Comerțului Electronic.

Furnizorul de servicii oferă această formă de stocare cu scopul de a îmbunătăți performanța și viteza rețelei.

Copiile informațiilor puse la dispoziție online sau transmise terților sunt păstrate temporar în sistemul operatorului sau în rețea cu scopul de a facilita accesul unui terț subsecvent la acea informație. Aceste copii sunt rezultatul unui proces tehnologic, automat și sunt „intermediare” între locul din rețea unde informația a fost pusă la dispoziție prima dată și utilizatorul final.

În jurisprudența românească nu se cunosc cauze în care instanțele române au fost chemate să interpreteze și să aplice dispozițiile art. 13.

Așa cum se arată în Studiul asupra răspunderii intermediarilor de internet din 2007, nici la nivel european acestea nu abundă.¹⁶

A treia excepție este cea a exonerării de răspundere a furnizorilor de servicii ale societății informaționale care stochează permanent informații, stocarea-hosting (“Hosting”), reglementată de art. 14 din Legea română a comerțului electronic. Conform acestuia, dacă un serviciu al societății informaționale constă în stocarea informației furnizate de un destinatar al serviciului respectiv, furnizorul acelui serviciu nu răspunde pentru informația

¹⁶ Thibault Verbiest, Gerald Spindler, Giovanni Maria Riccio, Aurelie Van der Perre, *Study on the Liability of Internet Intermediaries*, 12.11.2007; disponibil la: http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/study/liability/final_report_en.pdf; data ultimei accesări: 03.11.2011.

stocată la cererea unui destinatar, dacă este îndeplinită oricare dintre următoarele condiții:

a) furnizorul de servicii nu are cunoștință despre faptul că activitatea sau informația stocată este nelegală și, în ceea ce privește acțiunile în daune, nu are cunoștință despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț;

b) având cunoștință despre faptul că activitatea sau informația respectivă este nelegală ori despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea ori informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț, furnizorul de servicii acționează rapid în vederea eliminării sau a blocării accesului la aceasta.

Prevederile alineatului de mai sus nu se aplică în situația în care destinatarul acționează sub autoritatea sau controlul furnizorului de servicii.

Aceste prevederi nu vor afecta posibilitatea autorității judiciare sau administrative de a cere furnizorului de servicii să înceteze ori să prevină violarea datelor și, de asemenea, nu pot să afecteze posibilitatea stabilirii unor proceduri guvernamentale de limitare sau întrerupere a accesului la informații.

După cum se observă din analiza dispozițiilor legale de exonerare de răspundere enumerate mai sus, la determinarea existenței și intensității răspunderii participanților la raporturile de drept din mediul electronic, o importanță maximă se acordă factorilor de cunoaștere a informației, de control al ei, fiind indiferent dacă avem în vedere un control editorial sau chiar unul fizic în ceea ce privește informația.¹⁷

Confruntând textul Directivei Comerțului Electronic cu Legea română a comerțului electronic, se observă că dispozițiile art. 14 alin (1) (a) din Legea nr. 365/2002 reproduc identic doar prima teză a dispozițiilor art. 14 alin (1) (a) din Directiva Comerțului Electronic, și anume: exonerarea de răspundere a furnizorilor de servicii operează când aceștia nu au cunoștință că activitățile sau informațiile stocate de utilizator sunt ilegale.

În ceea ce privește teza a doua a art. 14 alin (1) (a) din Directiva Comerțului Electronic, aceasta a fost tradusă diferit în legislația internă.

Astfel, în timp ce Directiva prevede că în cazul acțiunii în daune exonerarea de răspundere operează dacă furnizorul *nu a avut posibilitatea să cunoască* fapte sau circumstanțe din care rezultă activitatea sau informația ilegală, Legea Română prevede că pentru exonerarea de răspundere în cazul acțiunii în daune furnizorul trebuie *să nu aibă cunoștință* despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț.

După cum se observă din compararea celor două texte de lege, legiuitorul român nu a preluat distincția din Directiva Comerțului Electronic între „a avea cunoștință” și „a avea posibilitatea de a lua la cunoștință”, exonerarea de răspundere conform legii române operând numai în cazurile în care furnizorul *nu are efectiv cunoștință* fie că acțiunile sau informațiile stocate sunt ilegale, fie de

¹⁷ Marcel Bocșa, “Răspunderea comercianților în contractele de furnizare de servicii Internet”, *Revista de drept comercial*, nr. 12/2009, p. 51.

fapte și circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț, nu și atunci când avea posibilitatea de a lua la cunoștință de caracterul acestor fapte.

Această particularitate de implementare are consecințe pe plan probatoriu, în sensul că, pentru atragerea răspunderii furnizorului, în baza legii române, va trebui să se dovedească că furnizorul a avut efectiv cunoștință despre faptele ilegale.

Distincția din Directiva Comerțului Electronic dintre „a avea cunoștință” și „a avea posibilitatea de a avea cunoștință” nu a fost preluată în Legea nr. 365/2002 nici la implementarea dispozițiilor art. 14 alin (1) (b).

Art. 14 alin (1) (b) din Directiva Comerțului Electronic prevede că: „furnizorul, imediat ce a luat la cunoștință sau a avut posibilitatea să cunoască acestea, acționează imediat în vederea eliminării sau blocării accesului la informație”. În schimb, art. 14 alin (1) lit (b) din Legea nr. 365/2002 prevede că: „având cunoștință despre faptul că activitatea sau informația respectivă este nelegală ori despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea ori informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț, furnizorul de servicii acționează rapid în vederea eliminării sau a blocării accesului la aceasta.”

Furnizorii de servicii beneficiază de exonerarea răspunderii și după ce au luat la cunoștință despre informația sau activitatea ilegală a utilizatorilor lor, dacă acționează imediat în sensul îndepărtării sau blocării accesului la activitatea sau informația ilegală.

Legea nr. 365/2002 nu definește noțiunea de „a avea la cunoștință” și nici nu stabilește modalitățile prin care furnizorul trebuie să ia la cunoștință, ceea ce înseamnă că acesta poate lua la cunoștință despre activități ori informații ilegale, respectiv despre fapte și circumstanțe din care să rezulte că activitatea ori informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț prin orice mijloc, inclusiv în baza unei notificări adresată de către persoana interesată.

De altfel, acest caz de exonerare a răspunderii a generat cele mai multe controverse la nivel european.

Statele Membre au implementat diferit art. 14 din Directiva Comerțului Electronic, iar instanțele naționale din Statele Membre au apreciat în mod diferit asupra noțiunii de „a avea cunoștință”.

Unele State Membre impun o procedură formală și o notificare oficială din partea autorităților pentru a se putea considera că furnizorul are cunoștință, în timp ce în alte State instanțele de judecată au autoritate deplină în a aprecia asupra modului de a „avea cunoștință”.

O a treia abordare urmată în unele State Membre oferă două posibilități de a se determina înțelesul noțiunii „are cunoștință”: o procedură de notificare și de întrerupere a furnizării de servicii și abordarea cea mai tradițională a notificării furnizorului conform legii naționale.¹⁸

¹⁸ Miquel Peguera, *Internet Service Providers' Liability in Spain: Recent Case Law and Future Perspectives*, 1 (2010) JIPITEC 151, para. 1.

Din expunerea de mai sus, se desprinde concluzia că pentru angajarea răspunderii unui comerciant care transmite aceeași informație la mai mulți utilizatori, în același timp, trebuie examinată, în prealabil, relația sa cu conținutul mesajului transmis.¹⁹

În acest sens, prima întrebare care se naște este dacă se poate considera că furnizorul de servicii are obligația de a cunoaște sau nu conținutul mesajului pe care îl transmite (informația), fapt de o importanță majoră în stabilirea părții căreia îi aparține sarcina probei.

Conform art. 15 pct. 1 din Directiva Comerțului Electronic, Statele Membre nu vor impune furnizorilor care oferă serviciile enumerate la art. 12, 13, 14 obligația generală de monitorizare a informației pe care o transmit sau o stocază și nici obligația generală de a urmări activ fapte și circumstanțe care indică o activitate ilegală.

Articolul nu poate preveni însă instanțele de judecată și autoritățile administrative din Statele Membre de a impune obligații de monitorizare în cazuri specifice, individual determinate.²⁰

Aceeași dispoziție se regăsește și în legislația română la art. 11 alin (1) din Normele Metodologice de aplicare a Legii Comerțului Electronic, însă mult mai restrictiv așa cum vom detalia mai spre sfârșitul prezentei lucrări.

În *opinia noastră* considerăm că, în baza legii române și a legislației comunitare, un furnizor de servicii nu poate fi prezumat că are cunoștință de conținutul postat de terți.

În sens contrar însă, s-a pronunțat, în cursul anului 2010, un tribunal din Torino (Italia) care a considerat că Google (ca furnizor de hosting) este responsabil de filtrarea conținutului postat de terți și a condamnat trei directori Google pentru că nu au înlăturat imediat de pe www.youtube.com un film în care era batjocorit un copil autist²¹.

În anul 2009, Tribunalul București (România) a fost sesizat cu cererea de chemare în judecată formulată de către Asociația Industriei Muzicale din România împotriva site-ului www.trilulilu.ro și furnizorului de hosting Hostway prin care se solicita obligarea acestora la daune, interzicerea utilizării fonogramelor și videogramelor din repertoriul AIMR și instituirea unor măsuri tehnice de protecție prin amprentare digitală.

Litigiul a fost soluționat printr-o tranzacție prin care Trilulilu își asumă responsabilitatea de a implementa măsurile tehnice solicitate prin acțiune.

¹⁹ Joy R. McDaniel, *Electronic Torts and Videotext – At the Junction of Commerce and Communications*, 2002, 18 Rutgers Comp & Teach. L. Y. 773, p. 823.

²⁰ Stephen W. Workman, Esq, *Internet Law – Developments in ISP Liability in Europe*, IBLS E-Commerce University – Diploma Programs Student Contributions, 2008; disponibil la: http://www.ibls.com/internet_law_news_portal_view.aspx?id=2126&s=latestnews; data ultimei accesări: 03.11.2011.

²¹ Raul Mendez, “Google case in Italy”, *International Data Privacy Law*, 2011, vol. 1 (2); disponibil la <http://idpl.oxfordjournals.org/content/1/2/137.full>.

În plus, Trilulilu s-a angajat să încheie contracte de licență cu toți membrii AIMR pentru utilizarea fonogramelor și videogramelor din repertoriul acestora pe site-ul www.trilulilu.ro.²²

Curtea Europeană de Justiție confruntată cu interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 14 din Directivă, în anul 2010, în cauzele *Google France and Google Inc. et al. vs. Loius Vuitton Malletier et al.*, a considerat că Google nu este răspunzător pentru acțiunile terților desfășurate prin intermediul serviciului Adwords atâta vreme cât are o funcție neutră, întrucât comportamentul său este pur tehnic, automat și pasiv, presupunând lipsa cunoașterii sau a controlului datelor pe care le stochează²³.

De asemenea, se arată în motivare deciziei CEJ, că simpla împrejurare că serviciul de referențiere este cu plată, că Google stabilește modalitățile de remunerare sau că acordă clienților săi informații de ordin general nu poate avea ca efect să priveze Google de derogările în materie de răspundere, prevăzute de Directiva 2000/31.

La fel, concordanța dintre cuvântul-cheie selecționat și termenul de căutare introdus de un utilizator de internet nu este suficientă, în sine, pentru a considera că Google are cunoștință sau exercită un control cu privire la datele care sunt introduse în sistemul său de către persoanele care publică anunțuri, date care sunt salvate pe serverul său.

CEJ a decis că Articolul 14 din Directiva 2000/31/CE trebuie interpretat în sensul că norma prevăzută la acest articol se aplică furnizorului unui serviciu de referențiere pe internet atunci când acest furnizor nu a jucat un rol activ de natură să îi confere o cunoaștere sau un control al datelor stocate.

Dacă acesta nu a jucat un astfel de rol, furnizorul respectiv nu poate fi ținut răspunzător pentru datele pe care le-a stocat la cererea unei persoane care publică anunțuri, cu excepția cazului în care, luând cunoștință de caracterul ilicit al acestor date sau de activitățile persoanei care publică anunțuri, acesta nu a acționat în mod prompt pentru înlăturarea ori pentru blocarea accesului la datele respective.

Spre deosebire de articolele precedente (art. 12 și art. 13) unde legiuitorul român nu a implementat prin Lege și alineatele (3), în cazul art. 14 din Directiva Comunității Europene, a fost implementat și alin (3), astfel: „prevederile acestui articol nu vor afecta posibilitatea autorității judiciare sau administrative de a cere furnizorului de servicii să înceteze ori să prevină violarea datelor și, de asemenea, nu pot să afecteze posibilitatea stabilirii unor proceduri guvernamentale de limitare sau întrerupere a accesului la informații.”

²² Asociația Industriei Muzicale din România, *AIMR și Trilulilu – premieră privind respectarea drepturilor de autor în online-ul românesc*; disponibil la: http://www.aimr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=83:aimr-i-trilulilu-premier-privind-respectarea-drepturile-de-autor-in-online-ul-romanesc&catid=46:comunicate-de-presa&Itemid=69; data ultimei accesări: 03.11.2011

²³ Decizia Curții (Grand Chamber) din 23 Martie 2010 - *Google France, Google, Inc. v Louis Vuitton Malletier (C-236/08)*, *Viaticum SA, Luteciel SARL (C-237/08)*, *Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL, Pierre-Alexis Thonet, Bruno Raboin, Tiger SARL (C-238/08)*, *Official Journal C 134*, 22/05/2010, P. 0002-0003

În jurisprudența românească se cunosc cazuri în care au fost interpretate și aplicate dispozițiile art. 14 alin (3) din Legea română a comerțului electronic doar în cazuri de pornografie²⁴.

În schimb, în Belgia, în anul 2009, SABAM (organismul de gestiune colectivă a drepturilor de autor din Belgia) a chemat în judecată Netlog (website de tip rețea de socializare), solicitând angajarea răspunderii acestuia pentru încălcarea de către utilizatorii săi din Belgia a drepturilor de autor și instituirea unor măsuri de blocare a accesului la astfel de materiale.

Instanța de prim grad din Brussels a adresat Curții Europene de Justiție următoarea întrebare preliminară: „Permit Directivele 2001/29 și 2004/48, coroborat cu Directivele 95/46, 2000/31, 2002/58 și în lumina articolelor 8 și 10 din Convenția Europeană privind protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ca Statele Membre să autorizeze instanțele naționale, în fața cărora a fost dedusă judecata fondului, și în baza dispoziției statutare care prevede că «ele (instanțele naționale) pot de asemenea emite decizii împotriva intermediarilor ale căror servicii sunt utilizate de terți pentru a încălca drepturi de autor sau drepturi conexe» să oblige furnizorii de servicii de hosting să introducă, pentru toți clienții lor, în abstracto și ca măsură preventivă, pe costul lor și pe o perioadă nelimitată, un sistem pentru filtrarea majorității informației care este stocată pe serverele sale în scopul identificării pe serverele lor a fișierelor de muzică, filme sau opere audiovizuale cu privire la care SABAM pretinde că deține drepturi și, în consecință, să blocheze schimbul de astfel de fișiere?”²⁵

CEJ încă nu s-a pronunțat în această problemă.

A patra excepție este cea a exonerării de răspundere a furnizorilor care oferă instrumente de căutare a informațiilor și legături cu alte pagini de web, reglementată („Search engines and Hyperlinks”) de art. 15 din Legea română a comerțului electronic.

Conform acestui articol, furnizorul unui serviciu al societății informaționale care facilitează accesul la informația furnizată de alți furnizori de servicii sau de destinarii serviciilor oferite de alți furnizori, prin punerea la dispoziție destinatarilor serviciului său a unor instrumente de căutare a informațiilor sau a unor legături cu alte pagini de web, nu răspunde pentru informația în cauză, dacă este îndeplinită oricare dintre următoarele condiții:

a) furnizorul nu are cunoștință despre faptul că activitatea sau informația la care facilitează accesul este nelegală și, în ceea ce privește acțiunile în daune, nu are cunoștință despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea ori informația în cauză ar putea prejudicia drepturile unui terț;

²⁴ Autoritatea Națională pentru Comunicații, *Arbitrul telecom cere blocarea accesului la 40 de site-uri pornografice, doar nouă sesizări privind astfel de site-uri în ultimii doi ani*, disponibil la: <http://economie.hotnews.ro/stiri-telecom-5244280-update-arbitrul-telecom-cere-blocarea-accesului-40-site-uri-pornografice-doar-noua-sesizari-privind-astfel-site-uri-ultimii-doi-ani.htm>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

²⁵ Reference for a preliminary ruling from the Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgium) lodged on 19 July 2010 – Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (Sabam) v Netlog NV, Official Journal of the European Union, C 288/18, 23.10.2010.

b) având cunoștință despre faptul că activitatea sau informația respectivă este nelegală ori despre fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația în cauză ar putea vătăma drepturile unui terț, furnizorul acționează rapid în vederea eliminării posibilității de acces oferite sau a blocării utilizării acesteia.

Prevederile anterioare nu se aplică în situația în care destinatarul acționează din ordinul sau sub comanda furnizorului de servicii.

Furnizorul de servicii răspunde pentru informația în cauză atunci când caracterul nelegal al acesteia a fost constatat printr-o decizie a unei autorități publice.

Această a patra excepție nu este prevăzută de Directiva Comerțului Electronic, fiind particulară legislației române, dar și legislațiilor altor State Membre.

Ca o consecință a nereglementării acestei excepții prin directivă, Statele Membre au dezvoltat reguli diferite aplicabile acestui caz de exonerare a răspunderii²⁶.

Pentru răspunderea furnizorilor care oferă instrumente de căutare a informațiilor unele state aplică regulile exonerării de răspundere pentru *Mere Conduit*, altele aplică principiile generale de drept, iar altele aplică regulile exonerării de răspundere pentru hosting.

Pentru răspunderea furnizorilor care oferă legături cu alte pagini, unele state aplică regulile exonerării de răspundere pentru hosting, iar altele aplică regulile răspunderii civile generale.

Din compararea dispozițiilor art. 15 cu dispozițiile anterioare ale art. 14 din Legea Comerțului Electronic se observă că, în dreptul nostru intern, această exonerare de răspundere a furnizorilor care oferă instrumente de căutare a informațiilor și legături cu alte pagini a fost asimilată răspunderii furnizorilor de servicii de hosting.

Prin urmare, răspunderea furnizorilor care oferă servicii de căutare a informațiilor și legături către alte pagini este condiționată de necunoașterea caracterului ilicit al activității sau informației la care facilitează accesul, respectiv, în ceea ce privește acțiunea în daune, de necunoașterea caracterului prejudiciabil al activității sau informației în cauză.

De asemenea, la fel ca și în cazul de exonerare de la art. 14, imediat ce a luat cunoștință, furnizorul trebuie să acționeze rapid pentru eliminarea posibilității de acces oferite sau a blocării utilizării, pentru a putea beneficia de exonerare de răspundere.

Diferența între cele două cazuri de exonerări este că, în cazul exonerării pentru oferirea de instrumente de căutare a informației, ilegalitatea se referă la conținutul facilitat și nu la conținutul stocat²⁷.

Până în prezent, în jurisprudența românească nu se cunosc cazuri de furnizori de servicii care oferă instrumente de căutare a informațiilor și legături cu

²⁶ Miquel Peguera, *Internet Service Providers' Liability in Spain: Recent Case Law and Future Perspectives*, 1 (2010) JIPITEC 151, para. 1, p. 17.

²⁷ *Idem*.

alte pagini web acționați în judecată.

Spania, la fel ca și România, a reglementat exonerarea de răspundere a furnizorilor care oferă instrumente de căutare a informațiilor și legături cu alte pagini similare cu exonerarea de răspundere pentru hosting.

În acest context, nicio instanță din Spania nu s-a confruntat încă cu un caz de răspundere a furnizorului care oferă instrumente de căutare a informațiilor²⁸.

În schimb, în ceea ce privește răspunderea furnizorului care oferă legături cu alte pagini similare, o instanță din Spania a obligat titularul unui website care conținea o legătură către o rețea P2P să înlăture propriul site și să insereze în loc următorul mesaj: „Această pagină de internet a fost blocată în baza unei ordonanțe în contextul unui proces penal”²⁹.

O altă particularitate a legislației române o constituie dispozițiile art. 16 alin (3) din Legea nr. 365/2002 care prevăd, ca o regulă generală, că: „furnizorii de servicii sunt obligați să *întrerupă*, temporar sau permanent, transmiterea într-o rețea de comunicații ori stocarea informației furnizate de un destinatar al serviciului respectiv, în special *prin eliminarea informației sau blocarea accesului* la aceasta, accesul la o rețea de comunicații ori prestarea oricărui alt serviciu al societății informaționale, dacă aceste măsuri au fost dispuse de autoritatea publică definită la art. 17 alin. (2) [autoritatea administrației publice cu atribuții de reglementare în comunicații sau autoritatea judecătorească]; această autoritate publică poate acționa din oficiu sau ca urmare a plângerii ori sesizării unei persoane interesate.”

Acest articol este practic o transpunere parțială a alineatelor (3) ale articolelor 12 și 13 din Directiva Comerțului Electronic.

După cum se observă din studiul dispozițiilor Legii Române a Comerțului Electronic și a Normei Metodologice din 2002 pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic³⁰ (Norma Metodologică), *o altă particularitate* a legislației române este că legiuitorul român nu a transpus în dreptul român și posibilitatea ca o instanță judecătorească sau o autoritate administrativă să ceară furnizorilor de servicii să *prevină* încălcările.

Adică, la ora actuală în România nu există baza legală pentru a impune furnizorilor de servicii obligația de a instala un sistem de filtrare a comunicațiilor electronice, în cazuri particulare.

Această particularitate este susținută și de modul cum a fost transpusă în dreptul intern absența obligației generale în materie de supraveghere.

Astfel, în timp ce Directiva Comerțului Electronic prevede că Statele Membre nu trebuie să impună furnizorilor obligația *generală* de supraveghere a informațiilor pe care le transmit sau le stochează și nici obligația *generală* de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitățile sunt ilicite (Art. 15 alin 1 din Directiva Comerțului Electronic), dreptul intern românesc

²⁸ *Idem*, p. 88.

²⁹ *Idem*, p. 94.

³⁰ Guvernul României, *Norme Metodologice din 2002 pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic*, Monitorul Oficial nr. 877 din 05/12/2001, Partea I.

prevede că furnizorii de servicii nu au obligația de a monitoriza informația pe care o transmit sau o stochează și nici obligația de a căuta în mod activ date referitoare la activități sau informații cu aparență nelegală din domeniul serviciilor societății informaționale pe care le furnizează.

Făcând abstracție de lipsa de unitate în exprimare, se interpretează că, în dreptul românesc, furnizorii nu au obligația de monitorizare, nici în general și nici în particular, și nici obligația generală sau particulară de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitățile sunt ilicite. Deci, nu este o greșeală din partea lor că nu au exercitat o supraveghere activă³¹.

Prin art. 11 alin 3 din Norma Metodologică se prevede că furnizorii de servicii au obligația de a implementa o procedură gratuită prin care să le fie transmise plângeri și sesizări din partea oricărei persoane cu privire la activitățile cu aparență nelegală desfășurate de destinatarii serviciilor lor sau despre informațiile cu aparență nelegală furnizate de aceștia.

Procedura trebuie:

- a) să fie disponibilă și prin mijloace electronice;
- b) să asigure primirea plângerilor sau sesizărilor în termen de cel mult 48 de ore de la momentul expedierii acestora.

Furnizorul are obligația să facă publică procedura pe pagina proprie de Internet.

Nu se prevede însă și sancțiunea pe care o riscă furnizorul de servicii dacă nu implementează o astfel de procedură.

În *opinia noastră*, o astfel de notificare creează prezumția că furnizorul a luat la cunoștință despre caracterul ilegal al activității sau informației stocate sau despre caracterul prejudiciabil al acestora.

Însă, în lipsa unei obligații legale de a întrerupe transmiterea serviciilor în baza primirii unei notificări de la persoana prejudiciată, poate furnizorul să întrerupă furnizarea serviciilor?

În *opinia noastră*, furnizorul va putea întrerupe furnizarea serviciilor pe baza unei simple notificări primite de la persoana prejudiciată, numai dacă în contractul de furnizare a serviciilor a prevăzut o astfel de posibilitate. Dar această procedură a simplei notificări poate da naștere la abuzuri.

O propunere de *lege ferenda* ar putea fi instituirea unei proceduri de notificare și contranotificare așa cum este prevăzută de DMCA în dreptul american.

De exemplu, procedura Google, instituită în baza DMCA prin care poate fi întreruptă furnizarea serviciilor Youtube, prevede necesitatea unei notificări din partea titularului de drepturi încălcate.

Apoi, utilizatorul al cărui conținut a fost eliminat sau blocat are posibilitatea să formuleze o contranotificare în care să-și formuleze propriile apărări.

Această contranotificare se comunică primului reclamant cu înștiințarea că dacă în 10 zile lucrătoare nu depune acțiune la instanțele judecătorești împotriva

³¹ Marcel Ionel Bocșa, *Încheierea contractelor de comerț internațional prin mijloace electronice*, Universul Juridic, 2010, p. 157.

utilizatorului, conținutul va fi reafișat.

Deși legea nu impune notificarea prealabilă a furnizorului de servicii ca o procedură prealabilă, în practică, titularul drepturilor încălcate notifică furnizorul de servicii înainte să se adrese instanței de judecată sau autorității administrative.

Menționăm, cu titlu de exemplu, notificările adresate de AIMR pentru suspendarea site-urilor de tip torrents din România de către furnizorii de servicii³².

IV. Aplicarea în spațiu a dispozițiilor Legii Române a Comerțului Electronic care reglementează răspunderea civilă a furnizorilor de servicii

Legea română privind comerțul electronic se aplică furnizorilor de servicii stabiliți în România și serviciilor oferite de aceștia (Art. 3 din Legea nr. 365/2002).

De la data intrării în vigoare a Legii Române a Comerțului Electronic (2002) serviciile societății informaționale sunt supuse:

a) exclusiv prevederilor în vigoare ale legilor române care fac parte din legislația coordonată, în cazul în care sunt oferite de furnizori de servicii stabiliți în România;

b) exclusiv prevederilor în vigoare ale legilor statului în cauză care fac parte din legislația coordonată, în cazul în care sunt oferite de furnizori de servicii stabiliți într-un stat membru al Uniunii Europene.

Libera circulație a serviciilor societății informaționale oferite de un furnizor stabilit într-un stat membru al Uniunii Europene nu poate fi restrânsă în România prin aplicarea unor prevederi legale care fac parte din legislația coordonată.

În concluzie, răspunderea unui furnizor de servicii stabilit într-un stat membru al Uniunii Europene nu se va putea angaja conform legii române.

Cât privește angajarea răspunderii unui furnizor de servicii stabilit în România care oferă servicii în Uniunea Europeană, aceasta se va face conform legii române, dacă dreptul statului în cauză prevede cerințe mai stricte.

În acest sens, recent (octombrie 2011), confruntată cu o întrebare preliminară privind interpretarea art. 3 din Directivă, Curtea Europeană de Justiție a statuat că: „articolul 3 din Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (directiva privind comerțul electronic), trebuie interpretat în sensul că nu impune o transpunere sub forma unei norme specifice de reglementare a conflictelor de legi. Cu toate acestea, în ceea ce privește domeniul coordonat, statele membre trebuie să asigure că, sub rezerva derogărilor autorizate potrivit condițiilor prevăzute la articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2000/31, furnizorul unui serviciu din comerțul electronic nu este supus unor cerințe mai stricte decât cele prevăzute de dreptul

³² AIMR, *hitclub.ro, site suspendat de către AIMR pentru publicarea de link-uri către reproduceri neautorizate*, disponibil la: <http://refresh.ro/2009/07/hitclub-ro-site-suspendat-de-catre-aimr-pentru-publicarea-de-link-uri-catre-reproduceri-neautorizate/>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

material aplicabil în statul membru de stabilire a furnizorului menționat.”³³

V. Concluzii

În dreptul românesc există o reglementare legală specială aplicabilă exonerării de răspundere a furnizorilor de servicii care preia în mod substanțial cazurile de exonerare de răspundere a furnizorilor intermediari de servicii prevăzute de art. 12-14 din Directiva Comerțului Electronic (Mere Conduit, Caching, Hosting) și adăugă altele două: instrumente de căutare a informațiilor și legături cu alte pagini web.

De asemenea, se remarcă lipsa temeiului legal de impunere a obligației de monitorizare în sarcina furnizorilor de servicii în cazuri particulare și lipsa unei proceduri legale de notificare și contranotificare.

Cunoașterea regimului juridic al răspunderii furnizorilor de servicii în România prezintă importanță atât din punct de vedere doctrinar, contribuind la completarea stadiului actual al cunoașterii în materie, cât și din punct de vedere practic.

Prezentul articol nu analizează răspunderea furnizorilor intermediari de servicii stabiliți în afara Uniunii Europene, subiectul fiind deschis cercetărilor viitoare.

Bibliografie

1. Asociația Industriei Muzicale din România, *AIMR a strâns probe împotriva a 40 de internauți utilizatori de DC++*, disponibil la: http://www.aimr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=91%3Ain-iunie-2010-aimr-a-strans-probe-impotriva-a-40-de-internauti-utilizatori-de-dc&catid=46%3Acomunicate-de-presa&Itemid=69&lang=ro, data ultimei accesări: 03.11.2011.
2. Asociația Industriei Muzicale din România, *AIMR și Trilulilu – premieră privind respectarea drepturilor de autor în online-ul românesc*, disponibil la: http://www.aimr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=83:aimr-i-trilulilu-premier-privind-respectarea-drepturile-de-autor-in-online-ul-romanesc&catid=46:comunicate-de-presa&Itemid=69, data ultimei accesări: 03.11.2011.
3. Asociația Industriei Muzicale din România, *hitclub.ro, site suspendat de către AIMR pentru publicarea de link-uri către reproduceri neautorizate*, disponibil la: <http://refresh.ro/2009/07/hitclub-ro-site-suspendat-de-catre-aimr-pentru-publicarea-de-link-uri-catre-reproduceri-neautorizate/>, data ultimei accesări: 03.11.2011.
4. Autoritatea Națională pentru Comunicații, *Arbitrul telecom cere blocarea accesului la 40 de site-uri pornografice, doar nouă sesizări privind astfel de site-uri în ultimii doi ani*, disponibil la: <http://economie.hotnews.ro/stiri-telecom-5244280-update-arbitrul-telecom-cere-blocarea-accesului-40-site-uri-pornografice-doar-noua-sesizari-privind-astfel-site-uri-ultimii-doi-ani.htm>, data ultimei accesări: 03.11.2011.

³³ Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 25.10.2011, în cauzele conexe C-509/09 și C-161/10, disponibil la: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=RO&Submit=rechercher&numaff=C-161/10>; data ultimei accesări: 03.11.2011.

5. Bocșa, Marcel Ionel, *Încheierea contractelor de comerț internațional prin mijloace electronice*, Universul Juridic, 2010, p. 157.
6. Bocșa, Marcel, "Răspunderea comercianților în contractele de furnizare de servicii Internet", *Revista de drept comercial*, nr. 12/2009, p 51.
7. Decision no. 04/8975/A of 29 June 2007, District Court of Brussels, Disponibil la <http://www.cardozoaelj.net/issues/08/case001.pdf>, Data ultimei accesări: 03.11.2011.
8. Decision no. 776 F.Supp. 135 from 29.10.1991, United States District Court S.D. New York, disponibil la: <http://www.bitlaw.com/source/cases/copyright/cubby.html>, data ultimei accesări: 03.11.2011.
9. Decision no. 907 F.Supp. 1361 from 21.11.1995, United States District Judge, disponibil la: http://www.law.cornell.edu/copyright/cases/907_FSupp_1361.htm, data ultimei accesări: 03.11.2011.
10. Decision No. 97-1523 from 21.11.1997, United State Court of Appeals for the Fourth Circuit, disponibil la: <http://www.techlawjournal.com/courts/zeran/71112opn.htm>, data ultimei accesării: 03.11.2011.
11. Decizia Curții (Grand Chamber) din 23 Martie 2010 - Google France, Google, Inc. v Louis Vuitton Malletier (C-236/08), Viaticum SA, Luteciel SARL (C-237/08), Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL, Pierre-Alexis Thonet, Bruno Raboin, Tiger SARL (C-238/08), Official Journal C 134, 22/05/2010, P. 0002-0003.
12. Electronic Frontier Foundation, *Submission of the Electronic Frontier Foundation on the Consultation on the EU E-Commerce Directive (2000/31/EC)*, disponibil la <http://www.eff.org/files/filenode/international/EFFEUECommerceDirectiveConsultationResponse.pdf>, data ultimei accesări: 03.11.2011.
13. Guvernul României, *Norme metodologice din 2002 pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic*, Monitorul Oficial nr. 877 din 05/12/2001, Partea I.
14. Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 25.10.2011, în cauzele conexe C-509/09 și C-161/10, disponibil la: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=RO&Submit=rechercher&numaff=C-161/10>. data ultimei accesări: 03.11.2011.
15. Joy R. McDaniel, *Electronic Torts and Videotext – At the Junction of commerce and communications*, 2002, 18 Rutgers Comp & Teach. L. Y. 773, p. 823.
16. Lilian Efwards, *Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the Field of Copyright and Related Rights*. disponibil la: http://www.wipo.int/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf, p. 7; data ultimei accesări: 03.11.2011.
17. Mendez, Raul, *Google case in Italy*, "International Data Privacy Law", 2011, vol. 1 (2). Disponibil la <http://idpl.oxfordjournals.org/content/1/2/137.full>.
18. Parlamentul European și Consiliul, *Directiva 2000/31/EC privind unele aspecte legale ale serviciilor societății informaționale, și în special comerțul electronic, pe piața internă*, Jurnalul Oficial al Comunității Europene, L 178 din 17.7.2000, pp. 257-272. Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:en:NOT>.
19. Parlamentul României, *Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil*, Republicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 15/07/2011, Partea I și pusă în aplicare prin Legea nr. 71/20011 publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 10/06/2011 și Regulamentul nr. 15/2011 publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 694 din 30/09/2011.

20. Parlamentul României, *Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic*, Republicare 1 în Monitorul Oficial nr. 959 din 29/11/2006, Partea I.
21. Peguera, Miquel, *Internet Service Providers' Liability in Spain: Recent Case Law and Future Perspectives*, 1 (2010) JIPITEC 151, para. 1.
22. Reference for a preliminary ruling from the Cour d'appel de Bruxelles (Belgium) lodged on 5 February 2010 – *Scarlet Extended SA v Societe Belge des auteurs, compositeurs et editeurs (SABAM)*, Official Journal of the European Union 113/20, 1.5.2010.
23. Reference for a preliminary ruling from the Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgium) lodged on 19 July 2010 – *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (Sabam) v Netlog NV*, Official Journal of the European Union, C 288/18, 23.10.2010.
24. Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura All, 1997, București, p. 138.
25. Thibault Verbiest, Prof. dr. Gerald Spindler, Giovanni Maria Riccio, Aurelie Van der Perre, *Study on the Liability of Internet Intermediaries*, 12.11.2007, disponibil la: http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/study/liability/final_report_en.pdf, Data ultimei accesări: 03.11.2011.
26. U.S Copyright Office, *The Digital Millennium Copyright Act of 1998*. disponibil la: <http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>, data ultimei accesări: 03.11.2011.
27. U.S. Congress, *Communications Decency Act*, 1996. disponibil la: <http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/cda/cda-final.html>, data ultimei accesări: 03.11.2011.
28. Workman, Stephen W., Esq, *Internet Law – Developments in ISP Liability in Europe*, IBLS E-Commerce University – Diploma Programs Student Contributions, 2008. disponibil la: http://www.ibls.com/internet_law_news_portal_view.aspx?id=2126&s=latestnews, data ultimei accesări: 03.11.2011.